

ПО 21 ОСНОВИ ПСИХОТЕРАПІЇ РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 Психологія
Освітня програма	Прикладна психологія
Статус дисципліни	Основна
Форма навчання	заочна
Рік підготовки, семестр	4 курс, осінній семестр
Обсяг дисципліни, розподіл годин за аудиторними заняттями	6 кред. ЄКТС/180 годин Лекції – 10 годин, семінарські – 6 годин, самостійна робота – 164 годин
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Екзамен / Домашня контрольна робота
Розклад занять	https://schedule.kpi.ua/
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Євтушенко Ірина Володимирівна. доцентка кафедри психології та педагогіки; кандидатка психологічних наук, доцентка https://psy.kpi.ua/vikladachi/
Розміщення курсу	https://classroom.google.com/c/NzQ3MDcwMTU1NTUy?cjc=usoxrvv

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Дисципліна «Основи психотерапії» сприятиме поглибленню знань у галузі надання психологічної допомоги, більш повному і глибокому розумінню основних вимог щодо процесу проведення психотерапії, психологічних понять і категорій, їх взаємозв'язку та взаєморозвитку, розумінню механізмів впливу на психіку людини тих чи інших психотерапевтичних методів, враховуючи її потенційні, вікові та індивідуальні психологічні особливості.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Основи психотерапії» є теоретико-методологічні засади та сучасні методи надання психотерапевтичної допомоги клієнту.

Метою навчальної дисципліни є отримання здобувачами вищої освіти системних знань про форми та основні моделі психотерапевтичної допомоги, методологічні основи психотерапевтичного впливу; засвоєння загальних засад психодинамічних, поведінкових, когнітивних та екзистенційно-гуманістичних напрямів психотерапії; ознайомлення з базовими психотерапевтичними інструментами та техніками.

Система теоретичних (лекційних) і практичних (семінарських) занять дає можливість вирішити такі **основні завдання**:

- засвоїти теорію та практику психотерапевтичної допомоги;
- розкрити основні поняття, принципи, види та задачі психотерапії;
- виявити психологічні особливості сучасних напрямків, інноваційних технік та методів психотерапії;
- вивчити сучасні теорії психотерапії;

- вивчити структури психотерапевтичного процесу;
- сформувати уявлення про особистість психотерапевта, типи клієнтів та їх скарги;
- проаналізувати різні психотерапевтичні підходи до генезису невротичних та інших психологічних порушень;
- вивчити механізми колекційного впливу в практиці психологічного консультування.

Відповідно до вимог освітньо-професійної програми метою дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти:

Загальних компетентностей:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 1);
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК 2);
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 4);
- навички міжособистісної взаємодії (ЗК 8);
- здатність працювати в команді (ЗК9);
- здатність та готовність впроваджувати наукові основи та рекомендації щодо сучасної життєдіяльності, засоби фізичного, психічного, психологічного і духовного розвитку особистості й самовдосконалення (ЗК 13);
- здатність і готовність до безперервного й актуального навчання, опанування новими знаннями, методичними розробками, інноваційними проектами, володіння новітніми технологіями в галузі психології (ЗК 15).

Професійних компетентностей:

- здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології (ФК 1);
- здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ (ФК 2);
- здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (ФК 3);
- здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел (ФК 4);
- здатність використовувати теоретичні знання для розробки, впровадження та використання нових методів психодіагностики, корекції, консультування (ФК12).

Програмні результати навчання:

- Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань (ПРН3).

Ефективне засвоєння навчального матеріалу значною мірою залежить від активної співпраці здобувачів вищої освіти з викладачем під час лекцій та практичних занять. Консультації з даного курсу проводяться відповідно до розкладу, який можна знайти на офіційному сайті кафедри психології та педагогіки.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Для вивчення дисципліни здобувачу вищої освіти бажано мати навички використання текстового редактора на комп'ютері, навички роботи з електронними базами даних наукових інститутів та бібліотек.

Навчальна дисципліна має міждисциплінарний характер та інтегрує знання з інших освітніх компонентів: «Загальна психологія з практикумом. Частина 1. Психічні процеси», «Загальна психологія з практикумом. Частина 2. Особистість у діяльності та спілкуванні», «Анатомія нервової системи та фізіологія вищої нервової діяльності», «Основи психологічного консультування» тощо. За структурно-логічною схемою програми підготовки фахівця дана навчальна дисципліна створює

основу для вивчення таких дисциплінами, як: «Теорія і практика психологічного тренінгу», «Кризова психологія».

Дисципліна перебуває у тісному зв'язку з іншими дисциплінами циклу професійної підготовки, завдяки чому створюється міцне підґрунтя для подальшого оволодіння знаннями з психологічних дисциплін.

3. Зміст навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
1		Лекції	Практичні (семінарські)	СРС
Тема 1. Сутність, об'єкт і предмет психотерапії. Становлення психотерапії як	7			7
Тема 2. Методологічні основи психотерапевтичного впливу	9	2		7
Тема 3. Загальні засади психоаналізу.	9	2		7
Тема 4. Аналітична психологія і	9	2		7
Тема 5. Постфрейдистські школи і напрями.	7			7
Тема 6. Транзакційний аналіз	9		2	7
Тема 7. Індивідуальна психотерапія А. Адлера	7			7
Тема 8. Поведінкова психотерапія	7			7
Тема 9. Когнітивна психотерапія	9	2		7
Тема 10. Гештальт-терапія: комплекс ефективних мікротехнік.	9		2	7
Тема 11. Клієнт-центрована психотерапія К. Роджерса.	7			7
Тема 12. Загальні засади логотерапії В.	9	2		6
Тема 13. Тілесно-орієнтована терапія	7			7
Тема 14. Ігрова терапія, арттерапія	8		2	6
Тема 15. Кататимно-імажитивна психотерапія	7			7
Тема 16. Сімейна та дитяча психотерапія	7			7
Тема 17. Групова психотерапія	7			7
Тема 18. Сучасні методи психотерапії	7			7
Підготовка до ДКР	10			10
Підготовка до екзамену	30			30
Всього годин	180	10	6	164

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацьовувати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з:

4.1 Базова література:

- Кошова І. В., Литовченко Н. Ф. К76 Психотерапія: навч.-метод. посібн. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2022. 113 с.
<http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/2971/1/%D0%9C%D0%90%D0%9A%D0%95%D0%A2.pdf>

2. Яцина О. Ф. Основи психотерапії: практикум. Навчально-методичний посібник. Ужгород, 2021. 80 с.
<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/47335/6/%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83%D0%BC%20%D0%B7%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%97%202021%20%D0%AF%D1%86%D0%B8%D0%BD%D0%B0%20%D0%9E.%D0%A4.%20%281%29.pdf>
3. Стельмах О.В. Основи психокорекції : конспект лекцій. Львів : ЛДУ БЖД, 2023. 120 с.
<https://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/12546/1/%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%97%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%20%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9.pdf>
4. Основи психотерапії : навч. посіб. / Кіра Седих. – 4-те вид., виправ. Київ : ВЦ «Академія», 2024. - 192 с. – (Серія «Альма-матер»)

4.2. Допоміжна література:

5. Основи психотерапії : навч. посіб. / [К.В. Седих, О.О. Фільц, В.І. Банцер та ін.] ; за ред. К.В. Седих, О.О. Фільца. К. : Академвидав, 2016. 192 с.
<http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BF%D0%A1%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D1%85.pdf>
6. Шевченко Н.Ф. Основи психотерапії : навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра напряму підготовки «Психологія». Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2017. 117 с.
https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/203271/mod_resource/content/3/%D0%9E%D0%A1%D0%9D%D0%9E%D0%92%D0%98%20%D0%9F%D0%A1%D0%98%D0%A5%D0%9E%D0%A2%D0%95%D0%A0%D0%90%D0%9F%D0%86%D0%87%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf
7. Основи психотерапії : навч. посіб. / М. І. Мушкевич, С. Є. Чагарна ; за ред. М. І. Мушкевич. Вид. 3-тє. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. 420 с.
<https://core.ac.uk/download/pdf/153588416.pdf>
8. Павлюк М. М., Шепельова М. В. Сучасні психологічні технології надання психологічної допомоги сім'ям постраждалих у подоланні складних життєвих обставин: практичний посібник. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України 2020. URL : <http://psychology-naesua.institute/userfiles/files.pdf>
9. Гершанов О. Той, хто йде з тобою шляхом. URL: https://drive.google.com/file/d/1uBCojogn89pSmxINiKL6rkgyMj3x_dOL/view?fbclid=IwAR0RUshavzHI8BqSYPUUpyKsbvqdm8vMrPYWauYvitZSSIdOfWkZF1ZPWdw
10. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій : практичний посібник / за наук. ред. Т. М. Титаренко ; НАПН України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2019. 220 с.
11. Яценко Т.С. Психологічні основи групової психотерапії. К.: Класс, 2016. 176 с.
12. Iryna V. Ievtushenko, Yevheniia M. Kaliuzhna, Olena O. Nezhynska The study of the self-development model in the context of structural security of the individual integrity (Дослідження моделі саморозвитку в контексті структурної забезпеченості цілісності особистості). *Journal of Intellectual Disability - Diagnosis and Treatment*, Vol. 8, No. 3, 2020, pp. 288-297. URL : <https://www.lifescienceglobal.com/journals/journal-of-intellectual-disability-diagnosis-and-treatment/volume-8-number-3/82-abstract/jiddt/4020-abstract-the-study-of-the-self-development-model-in-the-context-of-structural-security-of-the-individual-integrity>

Електронні ресурси:

1. Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка Національної академії педагогічних наук України. URL: <http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/arkhiv-vydannia/tom-14/tom-14-vipusk-1>
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського НАПН України. URL <http://dnrb.gov.ua/ua/>
3. Реєстр тестових методик України. URL : <https://vpa.org.ua/test-committee/reestr-testovih-metodik-ukrayni/>
4. Психологічний журнал URL: <https://apsijournal.com/index.php/psyjournal/indexing>

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

5.1 Заочна форма. Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (завдання на СРС)
1.	Тема 2. Методологічні основи психотерапевтичного впливу. Теоретико-методологічний аналіз основних засад дослідження, об'єкту, предмета і методів пізнання. Методологічна рефлексія у психотерапії. Аналіз дискурсу у психотерапії як мовної форми цілеспрямованої дії звернення до конкретної прагматичної ситуації. Принципи аналізу психотерапевтичного дискурсу. Пансеміотична функція психотерапевта. Інтерпретація та ампліфікація як універсальні психотерапевтичні процедури. Робота з метафорою. Принципи аналізу сновидінь. Завдання на СРС: 1. Охарактеризуйте методологічні принципи психотерапії. 2. Виокреміть основні моделі психотерапевтичної допомоги
2.	Тема 3. Загальні засади психоаналізу. Теорія З. Фрейда. Активна участь клієнта в психотерапевтичному процесі. Метод вільних асоціацій. Метод сенсорної фрустрації. Регресія. Цензура. Безсвідоме, підсвідоме, свідоме. Ід, его, суперего. Взаємодія складових психіки і формування патології. Теорія сексуальності. Фази розвитку дитини. Прояв фазної фіксації в дорослої людини. Розгалуження психоаналітичної науки Завдання на СРС: 1. Ознайомтеся з теоретичними засадами психоаналізу. 2. З'ясуйте організацію психоаналітичної терапії.
3.	Тема 4. Аналітична психологія і психотерапія Особливості психотерапії К.Юнга. Індивідуальне і колективне несвідоме. Архетипи як структурні елементи людської психіки, що приховані у колективному несвідомому Архетипи і творчість. Поняття екстраверта та інтроверта. Чотири етапи психотерапевтичного процесу за К.Юнгом. Особливі вимоги до особистості аналітика. Техніки психотерапії за К.Юнгом. Процес індивідуалізації Процес і значення сновидінь. Метод ампліфікації Завдання на СРС: 1. Проаналізуйте основні постулати аналітичної психології К.-Г. Юнга. 2. Розкрийте юнгівську модель психотерапевтичної допомоги. 3. Зясуйте мету аналітичної психотерапії К.-Г. Юнга.
4.	Тема 9. Когнітивна психотерапія

	Основні теоретичні положення концепції, розробленої Альбертом Еллісом. Сутність моделі АВС психотерапії. Основна мета раціонально-емоційної терапії (РЕТ). Приклади типових ірраціональних думок. Основні помилки мислення, що викликають ірраціональні думки і проблеми. Позиція психолога. Позиція клієнта. Психотехніка в РЕТ. Використання когнітивної моделі при емоційних розладах. Коротка характеристика когнітивної парадигми. Конкретні методи виявлення автоматичних думок. Позиція психолога. Позиція клієнта. Переформулювання. Декатастрофізація. Цілеспрямоване повторення. Використання уяви. Категорії клієнтів більш схильних до використання когнітивної психотерапії. Мета психотерапевтичного процесу. Завдання на СРС: 1. Визначити основні теоретичні положення когнітивної парадигми. 2. Встановити сутність моделі РЕТ терапії. 3. Проаналізувати використання когнітивної моделі А. Бека при емоційних розладах.
5.	Тема 12. Загальні засади логотерапії В. Франкла. Загальна характеристика концепції. Основні поняття і положення: пошук сенсу життя, гіперрефлексія, гіперінтенція, масова невротична тріада, способи здобуття сенсу. Опис консультативного і психотерапевтичного процесу. Мета психологічної допомоги. Роль психолога-консультанта. Клієнт в консультуванні і психотерапії. Психотехніки логотерапії В. Франкла: парадоксальна інтенція, дерефлексія. Загальна оцінка концепції. Перспективи розвитку особистості з погляду гуманістичного підходу. Завдання на СРС: 1. В чому полягає сутність світогляду екзистенціальної теорії. 2. Опишіть логотерапію В.Франкла.

Семінарські (практичні) заняття

Основні завдання циклу практичних занять:

сформувати у здобувачів вищої освіти: розуміння теоретичного матеріалу; вміння формувати самостійні судження, відстоювати власні погляди, аргументуючи їх на основі наукових фактів; уміння та навички самостійної роботи з підготовки до безпосередньої участі у практичному занятті.

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, питання для поточного контролю та завдання на СРС)
1.	Семінарське заняття 6. Транзакційний аналіз. Основні поняття транзактного аналізу: стани "Я", транзакції, ігри, сценарії, контракти, захист, дозвіл та дієздатність, аналіз станів "Я", транзакцій, ігор, аналіз сценаріїв та робота по зміні рішення. Практична частина Розкрийте сутність моделі трикутника Карпмана та опишіть його прояви Завдання на СРС:

	1. Окресліть основні поняття транзактного аналізу: стани "Я", транзакції, ігри, сценарії, контракти, захист, дозвіл та дієздатність, аналіз станів "Я", транзакцій, ігор, аналіз сценаріїв та робота по зміні рішення.
2.	Семінарське заняття 10. Гештальт-терапія: комплекс ефективних мікротехнік. Загальна характеристика концепції. Основні поняття і положення гештальт-психотерапії. Опис консультативного і психотерапевтичного процесу. Мета психологічної допомоги. Позиція психолога. Позиція клієнта. Психотехніки в гештальттерапії: експериментальний діалог, йти по колу, техніка «навпаки», експериментальне перебільшення, психодрама. Розв'язання міжособистісних та сімейних проблем. Завдання на СРС: 1. Порівняйте психоаналіз і гештальт-терапією у вихідних теоретичних позиціях і методичних прийомах. Що таке аутентичність?
3.	Семінарське заняття 14. Ігрова терапія, арттерапія Історія розвитку ігрової терапії. Стадії процесу ігрової терапії. Напрямки в ігровій терапії. Особистість спеціаліста з ігрової терапії. Можливості використання різних форм мистецтва для лікувального психотерапевтичного процесу. Вибір методів арт-терапевтичного впливу при різних формах психологічних розладів. Основні поняття та процедури арттерапії: спонтанне малювання та ліпка, сублімація, психодинамічна арттерапія, гуманістична арттерапія. Практична частина Підберіть методи арт-терапії для роботи з дітьми підліткового віку, які пережила травматичну подію Завдання на СРС: 1. Оцінка тілесної, танцювальної та арттерапії як методів психотерапії та експериментального підтвердження їх основних положень. 2. Особливості використання методів арт-терапії при роботі з дітьми, родинами, дорослими людьми. 3. Історія розвитку ігрової терапії. 4. Стадії процесу ігрової терапії. 5. Напрямки в ігровій терапії. 6. Особистість спеціаліста з ігрової терапії.

6.Самостійна робота здобувача вищої освіти

Здобувачі освіти самостійно опрацьовують питання семінарських занять які не увійшли у матеріали лекцій.

У процесі самостійної роботи здобувачі вищої освіти мають оволодіти вміннями та навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;
- систематизації та інтерпретації різноманітних джерел інформації з дисципліни;
- ефективного планування своєї роботи, дотримання дедлайнів та самомотивації до навчання;

- чіткого і структурованого викладу власних думок під час семінарів;
- критичної оцінки своїх досягнень в навчальній діяльності;
- використання програмного забезпечення та цифрових інструментів для вирішення навчальних і дослідницьких завдань.

Тема 1. Сутність, об'єкт і предмет психотерапії. Становлення психотерапії як науки.

Основні моделі психотерапевтичної допомоги. Завдання, зміст і перспективи розвитку психотерапії. Види психотерапевтичної допомоги. Головні поняття і категорії психотерапії. Зв'язок психотерапії з іншими науками. Стан психотерапевтичного забезпечення в Україні. Проблемна та особистісна спрямованість психотерапевтичної допомоги. Етапи психотерапевтичного процесу. Базові принципи та завдання психотерапії. Етичні засади психотерапевтичної роботи.

Основні групи психотерапевтичних шкіл і напрямів. Релігійні витoki психотерапії. Науково-практичні проблеми розвитку психотерапії. Варіанти класифікації систем, напрямків та методів психотерапії. Ф. Месмер, Шарко, фахівців Європейської асоціації психотерапевтів (ЕАР). Сучасне предметне поле психотерапії. Сугестивні техніки терапії. Психіка і соматичні розлади. Психологічні основи фізичних розладів. Спроби “духовного” зцілення людини. Основна проблематика і особливості розвитку психотерапевтичної допомоги у сучасному світі. Метод активного-соціально психологічного пізнання

Тема 5. Постфрейдистські школи і напрями

Концепція об'єктивних відносин М. Кляйн. Психічний розвиток немовляти за теорією М. Кляйн. Британські психоаналітичні підходи. Психологія Самості Х. Кохута. Можливі дефекти розвитку Самості. Інтерперсональні підходи. (Г.-С. Салліван, Р. Столору, Б. Браншафт, Д. Етвуд). Сутність інтерсуб'єктивного підходу у психоаналізі.

Тема 7. Індивідуальна психотерапія А. Адлера

Суть індивідуальної психотерапії. Три основні лінії індивідуальної психології А. Адлера Принципи, схеми основних напрямків вивчення дитини. Дослідження фіктивної мети і помилкових аперцептивних схем. Психотерапевтичні відносини в якості моделі для побудови пацієнтом нових соціальних зв'язків. Розвиток соціального інтересу.

Тема 8. Поведінкова психотерапія

Основні теоретичні конструкції біхевіоральної терапії Основні поняття: Обумовлення. Генералізація. Затухання. Контробумовлення. Підкріплення. Мета біхевіоральної психотерапії. Роль психолога-консультанта. Вимоги до клієнта. Техніки в психологічній роботі в біхевіоральній психотерапії. Гіпноз. Систематична десенсибілізація. Тренінг релаксації. Емоційний тренінг поведінки. Аверсивна терапія. Символічна економія. Мета біхевіоральної психотерапії.

Тема 11. Клієнт-центрована психотерапія К. Роджерса.

Загальна характеристика концепції. Основні поняття і положення: емпатія, турбота, конгруентність, психологічний клімат, самість, психосоматичний резонанс. Опис консультативного і психотерапевтичного процесу. Мета психологічної допомоги. Роль психолога-консультанта. Клієнт в консультуванні і психотерапії. Психотехніки концепції К. Роджерса. Загальна оцінка концепції.

Тема 13. Тілесно-орієнтована терапія

Історія та розвиток тілесної, танцювальної та арттерапії. Основні поняття та процедури тілесної психотерапії: ґрунт під ногами, дихання, оцінка тіла і напружені пози, рухові вправи, фізичний контакт. Метод Фельденкрайса, метод Александра. Основні поняття та процедури танцювальної психотерапії: взаємовідношення між розумом та рухом, аналіз

рухів, роль терапевта. Основні поняття та процедури арттерапії: спонтанне малювання та ліпка, сублімація, психодинамічна арттерапія, гуманістична арттерапія. Оцінка тілесної, танцювальної та арттерапії як методів психотерапії та експериментального підтвердження їх основних положень.

Тема 15. Кататимно-імажитивна психотерапія

Методика й техніка кататимно-імажитивної психотерапії. Символіка сну наяву: стандартні мотиви. Показання та протипоказання до застосування.

Тема 16. Сімейна та дитяча психотерапія

Закони функціонування сімейних систем. Властивості сімейної системи: особливості взаємин членів сім'ї, сімейні міфи, сімейні кордони, історія сім'ї. Методологічні принципи системної психотерапії. Техніки роботи із сім'єю: циркулярне інтерв'ю, позитивна конотація, загальна характеристика емоційних розладів у дітей та підлітків. Особливості психотерапії дітей та підлітків: специфіка ігрової, казкотерапії, арт-терапії в роботі психотерапевта. Символдрама як психотерапевтичний метод роботи з дітьми та підлітками.

Тема 17. Групова психотерапія

Групова та тренінгова робота у психотерапії. Поняття про групову модель психотерапії. Організація групової психотерапії: форми організації психотерапевтичних груп, критерії відбору учасників групової психотерапії; груповий контракт. Чинники впливу групової психотерапії: спонукання надії; відчуття подібності проблем; інформаційний аспект; альтруїзм; навчання соціальних вмінь; наслідування; інтерперсональне навчання; катарсис; екзистенційні чинники. Групова динаміка, елементи групової динаміки. Фази розвитку групи: фаза орієнтації; фаза конфронтації; фаза експлорації проблем на індивідуальному та груповому рівнях; фаза завершення терапії.

Тема 18. Сучасні методи психотерапії

Схема-терапія: основні потреби, коупінги, частки. Техніки схема-терапії. EMDR: історія розвитку, типологія травм, протоколи при різних розладах, теорія структурної дисоціації О. ван дер Харта. АСТ – підхід, базові принципи та техніки. Критичний аналіз трансперсональної психотерапії С. Грофа. Поняття про репрезентативні системи індивіда та способи їх діагностики. Метамоделі у НЛП.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Опрацьовуючи навчальний матеріал кредитного модуля «Основи психотерапії», здобувачі вищої освіти повинні підключитися до Гугл класу викладача, де будуть прикріплені навчальні матеріали (презентації лекцій). За потреби здобувачі вищої освіти ведуть конспект лекцій та роблять нотатки (цей вид роботи не оцінюється). При викладанні дисципліни семестровий рейтинг здобувача освіти формують: робота на семінарах, і написання домашньої контрольної роботи.

Відвідуваність і виконання завдань

Відвідування лекційних занять не оцінюється але є бажаним, оскільки навчальний матеріал викладається в доступній формі та є можливість обговорення дискусійних питань та уточнення незрозумілих моментів. Для здобувачів вищої освіти, які бажають продемонструвати відмінні результати навчання, активна робота на лекційних заняттях вкрай необхідна.

Активна участь здобувача вищої освіти на семінарських заняттях є

обов'язковою. Рейтинг здобувача вищої освіти значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на семінарських заняттях. Кожне пропущене семінарське заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг з дисципліни. У разі пропуску семінарського заняття обов'язково повинні бути вивчені теми, а також виконані всі завдання. Контроль знань (розуміння) здобувачем вищої освіти пропущених тем (виконання завдань) відбуватиметься під час спілкування з викладачем за графіком консультацій, доступним на сайті кафедри психології та педагогіки. Здобувач вищої освіти, який виконає відповідні завдання (відповідь на питання) отримуватиме відповідні бали до рейтингу залежно від якості відповідей (виконання завдання).

Теми і завдання для семінарських занять передбачені робочою програмою дисципліни, доступною з особистого кабінету здобувача вищої освіти в системі «Кампус» або на сайті кафедри психології та педагогіки.

Здобувач вищої освіти на семінарському занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням), однак висловлювати позицію, читаючи з аркуша паперу не варто. Відповідати на питання викладача, читаючи з екрану смартфона, ноутбуку чи з підручника не варто також. Це характеризує рівень підготовки здобувача вищої освіти не з кращого боку.

Форми роботи

Лекції, семінарські (практичні) заняття. Тематика лекцій висвітлена у робочій програмі (силабусі) дисципліни. Вітаються питання від здобувачів вищої освіти до викладача під час лекції. Викладач може ставити питання окремим здобувачам або загалом аудиторії. Допускається діалог між здобувачем вищої освіти і викладачем на під час лекції.

На семінарських заняттях здобувачі вищої освіти фокусують свою увагу на засвоєнні, узагальненні та систематизації знань з психології, базових психологічних категорій, основних видів діяльності психолога та завдань, які вирішує психолог в процесі практичної діяльності.

Політика університету

Академічна доброчесність

Основні види академічної відповідальності встановлені Законом України «Про освіту». Згідно із частиною 6 статті 42 до основних видів академічної відповідальності здобувачів вищої освіти належать: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти; позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати за навчання.

Політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності містять такі регламентуючі документи КПП ім. Ігоря Сікорського, оприлюднені на сайті Університету: Кодекс честі КПП ім. Ігоря Сікорського <https://kpi.ua/files/honorcode.pdf>, Положення про систему запобігання академічному плагіату <https://rb.gy/agihij>, а також нормативно-правові документи, офіційні рекомендації, накази та розпорядження, соціологічні дослідження КПП ім. Ігоря Сікорського, методичні матеріали, освітні курси <https://kpi.ua/academic-integrity>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки здобувачів вищої освіти і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>, а також у

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: доповіді і участь у дискусії на семінарах, написання домашньої контрольної роботи.

Семестровий контроль: екзамен

Оцінювання та контрольні заходи

1) доповіді та доповнення відповідей інших здобувачів освіти у процесі дискусії на семінарських заняттях;

2) написання домашньої контрольної роботи.

3) написання екзаменаційної контрольної роботи

Здобувач вищої освіти отримає найвищий рейтинг, якщо він бере активну участь у проведених семінарських (практичних) заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань. Пропущені заняття, неточності, неповнота, помилки у відповідях спричиняють зниження рейтингу здобувача вищої освіти.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

1. Робота на семінарських заняттях: Максимальна кількість балів складає 20 (максимальна кількість балів на 1 занятті – 10):

Робота на семінарських заняттях (доповідь)

Активна участь у проведенні заняття; надання повної, аргументованої, логічно викладеної доповіді, відповіді, висловлення власної позиції з дискусійних питань або повністю правильне вирішення завдань з відповідним обґрунтуванням, у поєднанні зі слухними доповненнями відповідей інших здобувачів освіти у процесі дискусії	7-10
Активна участь у проведенні заняття; надання правильних відповідей або правильне вирішення завдань з незначними неточностями, порушеннями логіки викладення відповіді чи обґрунтування при вирішенні задачі	3-6
Надання відповідей з чисельними значними похибками або вирішення задачі з грубими помилками, вирішення задачі без обґрунтування, відсутність відповіді, ухиляння від участі у семінарському занятті	0-2

Здобувач освіти отримає найвищий рейтинг, якщо він бере активну участь на проведених семінарських заняттях, надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань. Пропущені заняття, неточності, неповнота, помилки у відповідях спричиняють зниження рейтингу здобувача освіти.

Викладач оцінює роботу здобувача освіти на кожному семінарському занятті. Оцінка повідомляється здобувачу освіти на занятті або в його особистому кабінеті електронного кампусу.

Написання домашньої контрольної роботи

Домашня контрольна робота (ДКР) - написання есе - вид письмової роботи, що виражає індивідуальне міркування та думку автора з конкретного питання соціальної психології.

Здобувачі освіти мають право самостійно сформулювати тему есе.

У процесі написання есе важливо продемонструвати:

- вміння осмислити конкретну проблему та сформулювати певну позицію щодо неї;
- вміння самостійно проводити пошук літератури з певної тематики (у тому числі й іноземними мовами);
- вміння проаналізувати конкретну ситуацію на підставі прочитаного матеріалу щодо певної проблеми;

- вміння аргументовано викласти свою позицію щодо певного питання;
 - вміння правильно оформлювати цитати та посилання на літературу.
- Обсяг есе 5-7 сторінок (включаючи титульний лист та список літератури).

Під час написання есе здобувач освіти може:

- 1) проаналізувати конкретний випадок, приклад, взятий із художньої або біографічної літератури, кінематографа, суспільного життя або власного досвіду автора;
- 2) проаналізувати проблему, яка не має очевидної відповіді та запропонувати свій варіант її вирішення;
- 3) зробити критичний аналіз будь-якого значимого розуміння певної теми.

Есе не має жорстко заданої структури, оскільки вона залежить від специфіки конкретної теми.

У загальному вигляді есе може мати таку структуру:

1. Титульний лист
2. Вступ.
3. Основна частина.
4. Висновки.
5. Список літератури.

Критеріями оцінки есе є:

- відповідність змісту тексту обраній темі;
- наявність чіткої та логічної структури тексту;
- наявність в есе авторської позиції з проблематики яка ним аналізується;
- обґрунтованість, аргументованість, доказовість висловлюваних положень та висновків автора;
- відсутність орфографічних, пунктуаційних, стилістичних та фактичних помилок;
- відповідність оформлення роботи вимогам, що висуваються.
- здача есе у встановлений термін.

Критерії оцінювання:

Аргументоване есе, у якому здобувач освіти показав здатність мислити самостійно, логічно, послідовно, об'єктивно. Виконано творчо, представляє інтерес. Відображено думку автора та його навик мислити критично. Обсяг викладу – не менше 7 сторінок. Подано у встановлені терміни.	21-30
Аргументоване есе - логічне, послідовне, об'єктивне та повне розкриття заданої теми. Виконано творчо, становить інтерес. Відображено думку автора. Але є деякі недоліки (стилістичні, орфографічні помилки, недостатній обсяг). Обсяг викладу – не менше 5 сторінок. Подано у встановлені терміни.	11-20
Есе, у якому здобувач освіти продемонстрував поверхневі знання щодо теми есе, або висловив чієюсь позицію шляхом простого опису. Виклад не містить критичного аналізу, підтвердження або спростування позиції, яка описується або власна думка автора есе відсутня. Є недоліки (стилістичні, орфографічні помилки, недостатній обсяг). Обсяг викладу – не менше 5 сторінок. Порушено термін здачі роботи.	0-10

Умови допуску до семестрового контролю: здобувачі освіти, які не виконали всіх передбачених силабусом завдань й мають рейтинг нижче 25 балів до екзамену - не допускаються.

Семестровий контроль:

3. Написання екзаменаційної контрольної роботи

Здобувачі освіти, які виконали умови допуску (мають більше 25 балів у поточному контролі), виконують екзаменаційну роботу.

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації здобувачам вищої освіти

Вивчення курсу «Основи психотерапії» передбачає засвоєння здобувачами вищої

освіти системи психологічних знань, основних понять за темами, ознайомлення з навчально-методичними матеріалами.

Головною метою лекцій є мотивація і організація роботи здобувачів вищої освіти з навчальним матеріалом у міжсесійний період. Лекції проводяться із використанням мультимедійних презентацій (за наявності умов в аудиторії).

Готуючись до семінарського заняття здобувач вищої освіти має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, ознайомитись зі змістом матеріалу підручника. При виникненні питань, виявленні незрозумілих положень необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем. На семінарському занятті навіть добре підготовлений здобувач вищої освіти не повинен залишатись пасивним спостерігачем, а активно включатись у обговорення питання. Якщо ж здобувач вищої освіти не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Не слід відмовлятися від відповіді на питання викладача. Навіть якщо здобувач вищої освіти не знає відповіді, доцільно спробувати відповісти, висловити свою думку, виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. При цьому не треба боятися помилитися – одним з важливих завдань вивчення гуманітарних дисциплін є вироблення вміння логічно мислити і відповідно висловлювати власні думки. Однак, варто пам'ятати, що незнання матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи здобувача вищої освіти і буде негативно впливати на його загальний рейтинг. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу не лише правильно засвоїти навчальний матеріал, але й зекономити зусилля при проходженні семестрового контролю.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено доцентом кафедри психології та педагогіки, к.психол.н, Євтушенко І.В.

Ухвалено кафедрою психології та педагогіки (протокол № 14 від 14.05. 2025 р.)

Погоджено методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 4 від 24.06.2025 р.)

Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Рейтинг здобувача вищої освіти з дисципліни «Основи психотерапії» складається з балів, що отримуються за:

- 1) робота на семінарських (практичних) заняттях;
- 2) складання домашньої контрольної роботи;
- 3) Екзамен.

№ з/п	Контрольний захід	%	Ваговий бал	Кіл-ть	Всього
1	Відповіді на семінарських заняттях (доповідь)	20	10	2	20
2	Домашня контрольна робота	30	30	1	30
3	Екзамен	50	25	2	50
	Всього				100

Необхідною умовою допуску до екзамену є рейтинг (**RC**) не менше 60% від **RC**.

Екзаменаційна контрольна робота:

- при онлайн-навчанні: екзаменаційна контрольна робота складається з 50 тестових завдань, що відображають зміст всієї дисципліни та виконується письмово - за допомогою гугл-тестів, доступ до ЕКР надається здобувачам освіти лише під час проведення екзамену.

Кожне питання ЕКР містить 3-4 варіанти відповіді, серед яких правильною є лише одна.

Задача здобувача освіти – уважно прочитати питання та варіанти відповідей, обрати один варіант відповіді (правильний на думку здобувача освіти) та позначити його у будь-який зручний спосіб.

Максимальна кількість балів складає 50 (максимальна кількість балів за 1 тестове завдання – 1):

Тестове завдання виконано правильно (кожне з 50)	1 бал
Тестове завдання виконано неправильно (кожне з 50)	0 балів

- при офлайн-навчанні: екзаменаційна контрольна робота складається з 2-х теоретичних питань за тематичними розділами курсу й проводиться у письмовій формі

Вагомий бал кожного питання – 25.

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру підраховується таким чином:

$$RC = 20 + 30 + 50 = 100 \text{ балів}$$

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

Орієнтовний перелік питань до екзамену

1. Основні моделі психотерапевтичної допомоги.
2. Завдання, зміст і перспективи розвитку психотерапії.
3. Види психотерапевтичної допомоги.
4. Проблемна та особистісна спрямованість психотерапевтичної допомоги.
5. Етапи психотерапевтичного процесу.
6. Базові принципи та завдання психотерапії.
7. Етичні засади психотерапевтичної роботи.
8. Основні групи психотерапевтичних шкіл і напрямів.
9. Варіанти класифікації систем, напрямків та методів психотерапії.
10. Ф. Месмер, Шарко, фахівців Європейської асоціації психотерапевтів (ЕАР).
11. Сугестивні техніки терапії.
12. Психіка і соматичні розлади.
13. Психологічні основи фізичних розладів.
14. Основна проблематика і особливості розвитку психотерапевтичної допомоги у сучасному світі.
15. Метод активного-соціально психологічного пізнання.
16. Теоретико-методологічний аналіз основних засад дослідження, об'єкту, предмета і методів пізнання.
17. Методологічна рефлексія у психотерапії.
18. Аналіз дискурсу у психотерапії як мовної форми цілеспрямованої дії звернення до конкретної прагматичної ситуації.
19. Принципи аналізу психотерапевтичного дискурсу.
20. Пансеміотична функція психотерапевта.
21. Інтерпретація та ампліфікація як універсальні психотерапевтичні процедури.
22. Робота з метафорою.
23. Принципи аналізу сновидінь.
24. Теорія З. Фрейда. Активна участь клієнта в психотерапевтичному процесі.
25. Метод вільних асоціацій.
26. Метод сенсорної фрустрації.
27. Регресія. Цензура.
28. Безсвідоме, підсвідоме, свідоме. Ід, его, суперего.
29. Взаємодія складових психіки і формування патології.
30. Теорія сексуальності. Фази розвитку дитини.
31. Прояв фазної фіксації в дорослої людини.
32. Особливості психотерапії К.Юнга.
33. Індивідуальне і колективне несвідоме.
34. Архетипи як структурні елементи людської психіки, що приховані у колективному несвідомому
35. Поняття екстраверта та інтроверта.
36. Чотири етапи психотерапевтичного процесу за К.Юнгом.
37. Особливі вимоги до особистості аналітика.
38. Техніки психотерапії за К.Юнгом.
39. Процес індивідуалізації
40. Метод ампліфікації
41. Концепція об'єктивних відносин М. Кляйн.
42. Психічний розвиток немовляти за теорією М. Кляйн.
43. Психологія Самості Х. Кохута.
44. Інтерперсональні підходи. (Г.-С. Салліван, Р. Столорю, Б. Браншафт, Д.

Етвуд).

45. Сутність інтерсуб'єктивного підходу у психоаналізі.
46. Основні поняття транзактного аналізу: стани "Я", транзакції, ігри, сценарії, контракти, захист, дозвіл та дієздатність, аналіз станів "Я", транзакцій, ігор, аналіз сценаріїв та робота по зміні рішення.
47. Суть індивідуальної психотерапії.
48. Принципи, схеми основних напрямків вивчення дитини.
49. Дослідження фіктивної мети і помилкових аперцептивних схем.
50. Психотерапевтичні відносини в якості моделі для побудови пацієнтом нових соціальних зв'язків.
51. Основні теоретичні конструкції біхевіоральної терапії
52. Основні поняття: Обумовлення. Генералізація. Затухання. Контробумовлення. Підкріплення.
53. Мета біхевіоральної психотерапії.
54. Техніки психологічної роботи в біхевіоральній психотерапії.
55. Гіпноз.
56. Систематична десенсибілізація.
57. Тренінг релаксації.
58. Емоційний тренінг поведінки.
59. Аверсивна терапія.
60. Символічна економія.
61. Мета біхевіоральної психотерапії.
62. Основні теоретичні положення концепції, розробленої Альбертом Еллісом.
63. Сутність моделі АВС психотерапії.
64. Основна мета раціонально-емотивної терапії (РЕТ).
65. Основні помилки мислення, що викликають ірраціональні думки і проблеми.
66. Психотехніка в РЕТ.
67. Використання когнітивної моделі при емоційних розладах.
68. Коротка характеристика когнітивної парадигми. Конкретні методи виявлення автоматичних думок.
69. Переформулювання. Декатастрофізація. Цілеспрямоване повторення. Використання уяви.
70. Основні поняття і положення гештальт-психотерапії.
71. Психотехніки в гештальттерапії: експериментальний діалог, йти по колу, техніка «навпаки», експериментальне перебільшення, психодрама.
72. Основні поняття і положення клієнт-центрованого підходу: емпатія, турбота, конгруентність, психологічний клімат, самість, психосоматичний резонанс.
73. Психотехніки концепції К. Роджерса. Загальна оцінка концепції.
74. Загальна характеристика концепції екзистенційної психотерапії.
75. Основні поняття і положення: пошук сенсу життя, гіперрефлексія, гіперінтенція, масова невротична тріада, способи здобуття сенсу.
76. Психотехніки логотерапії В. Франкла: парадоксальна інтенція, дерефлексія.
77. Історія та розвиток тілесної, танцювальної та арттерапії.
78. Основні поняття та процедури тілесної психотерапії: ґрунт під ногами, дихання, оцінка тіла і напружені пози, рухові вправи, фізичний контакт.
79. Метод Фельденкрайса, метод Александра.
80. Основні поняття та процедури танцювальної психотерапії: взаємовідношення між розумом та рухом, аналіз рухів, роль терапевта.
81. Основні поняття та процедури арттерапії: спонтанне малювання та ліпка, сублімація, психодинамічна арттерапія, гуманістична арттерапія.
82. Оцінка тілесної, танцювальної та арттерапії як методів психотерапії та експериментального підтвердження їх основних положень.
83. Історія розвитку ігрової терапії.

84. Стадії процесу ігрової терапії.
85. Напрямки в ігровій терапії. Особистість спеціаліста з ігрової терапії.
86. Можливості використання різних форм мистецтва для лікувального психотерапевтичного процесу.
87. Особливості використання методів арт-терапії при роботі з дітьми, родинами, дорослими людьми.
88. Вибір методів арт-терапевтичного впливу при різних формах психологічних розладів
89. Методика й техніка кататимно-імажитивної психотерапії.
90. Символіка сну наяву: стандартні мотиви. Показання та протипоказання до застосування.
91. Закони функціонування сімейних систем. В
92. ластивості сімейної системи: особливості взаємин членів сім'ї, сімейні міфи, сімейні кордони, історія сім'ї.
93. Методологічні принципи системної психотерапії.
94. Техніки роботи із сім'єю: циркулярне інтерв'ю, позитивна конотація.
95. Особливості психотерапії дітей та підлітків: специфіка ігрової, казкотерапії, арт-терапії в роботі психотерапевта.
96. Символдрама як психотерапевтичний метод роботи з дітьми та підлітками.
97. Групова та тренінгова робота у психотерапії.
98. Поняття про групову модель психотерапії.
99. Організація групової психотерапії: форми організації психотерапевтичних груп, критерії відбору учасників групової психотерапії; груповий контракт.
100. Чинники впливу групової психотерапії: спонукання надії; відчуття подібності проблем; інформаційний аспект; альтруїзм; навчання соціальних вмінь; наслідування; інтерперсональне навчання; катарсис; екзистенційні чинники.
101. Групова динаміка, елементи групової динаміки. Фази розвитку групи: фаза орієнтації; фаза конфронтації; фаза експлорації проблем на індивідуальному та груповому рівнях; фаза завершення терапії.
102. Схема-терапія: основні потреби, коупінги, частки.
103. Техніки схема-терапії.
104. EMDR: історія розвитку, типологія травм, протоколи при різних розладах, теорія структурної дисоціації О.ван дер Харта.
105. АСТ – підхід, базові принципи та техніки.
106. Критичний аналіз трансперсональної психотерапії С. Грофа.
107. Поняття про репрезентативні системи індивіда та способи їх діагностики.
108. Метамодель у НЛП.